

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 5
HÄFTE 19
1918

D:r Elin Beckmans Hettluftsinstitut.

**Hettluft, Diatermi, Massage och
Sjukgymnastik.**

Behandling av *reumatism, gikt, nervsmärtor,
frostsckador, vissa ledutgjutningar och ledstelheter*
samt börjande *älderdomsbrand*.

Barnhusgatan 12. Vard. 1/3-4.

Rikst. 10552.

A. T. Br. 4552.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN

NYTTIGASTE MÖBEL

UTAN KORT

Linne, siden, tyll, tunna vävnader,
garn och silke för handarbeten

HANDARBETS AFFÄREN,
VÄSTRA TRÄDGÅRD SGATAN 19.

Telefon
539
Malmö

Perseus

**SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

1 DECEMBER 1918

HÄFTE 19

När kanonerna tystna.

I över fyra år har det pågått. Utan uppehåll, ett enda väldigtt människoslaktande under kanonernas och de andra förstörelseredskapens avgrundsmusik. Till sist har slutkommandot givits. Det har satts en gräns för dödandet, kanonerna ha tystnat.

Vad är det som nu tar vid!

Det oerhörda lidande som dessa krigsår inneburit, materiellt och andligen, personligt och allmänligt, hade näppligen varit att härda ut om inte hos var och en, individer som nationer, innerst levat en förhoppningens ljusstråle, en vetenskap — quand même — om att ur förstörelsens kaos skulle dock till slut lösa sig ut det varefter våra själar sträckte sig — en ny jord, där rättfärdighet uti bor.

Skall hoppet, siarens syn en gång bli verklighet?

Om någonsin möjligheterna funnits för en nybyggandets tid, så är det sanneligen nu, när kanonerna tystnat. Ty den tystnaden betyder inte vila och ro och lugnt tryggande till det som varit. Vind såddes och storm har skördats, i våldsamt kraft sveper den över världen och skakar det gamla i dess djupsta grund. Som leksaksfästen ramlar vad århundraden byggt upp, endast det dju-

past rotade, evighetsmurade består i dessa dagars storm.

På den nyröjda marken, ur sammanstörtade spillror är det som vi måste börja bygga. Och alla måste vi vara med. Nu, under det så kallade vapenstilleståndet, fram mot freden, som måste bli grundvalen för den nya jord och de nya himlar som våra själar bedja om. Och vägen dit, till det nya rättfärdighetens rike, liksom redskapet, med vilket det bygges upp, heter **f ö r s o n l i g h e t**.

Försoning av allt det som står emot vartannat i hat och vrede. Försonlighet från de segrande nationernas sida mot den som ligger under, försonlighet klass och klass emellan inom folken, försonlighet i individernas sinnen.

På den punkten ha vi kvinnor att sätta in alla våra krafter i nybyggandets tjänst. Vi kunna begära, med en uttalad opinions samlade kraft, att den fred som nu slutes måtte bli en försoningens fred, som ger luft och rum och rörelsefrihet även åt den, som nu kallas besegrad, på det att en rättfärdig, alla omfattande världsordning må kunna växa fram. Vi kunna i vårt eget land ropa ut vårt krav på att de skilda viljorna, som länka vår framtid, mötas i förstå-

ende och eftergifter för varandra, så att ett rättvisare samhälle må kunna byggas upp. Vi kunna, så långt vårt eget personliga mått räcker, i vår egen krets sprida försonlighetens anda och verka för tillkomsten av rättfärdighetens rike.

Kanonerna ha tystnat, nu må andarna

tala och i försoningens tecken taga her-
raväldet över världen. Taga det — i
trots mot vålds- och hämndeviljor — i
medvetande om att de, i godhetens styr-
ka, kunna bjuda oförsonlighetens,
grymhetens och hatets makter spetsen.

ELLEN KLEMAN.

Författningsfrågan och vår rätt.

I samband med regeringens för urtima riksdagen framlagda proposition om lika kommunal rösträtt för alla kommunalt skattskyldiga har regeringen bebådadt framläggandet av förslag till en författningsreform vid lagtima riksdagen på nyåret, vilken med andra ändringar i nu gällande politiska rösträttsbestämmelser även upptar kravet på rösträtt för kvinnor på samma grunder som för män.

Allmänna valmansförbundet har till detta avgivit förklaringen att det godkänner att den lika kommunala rösträtten införes samt att kvinnorna bliva delaktiga av politisk rösträtt.

Gärdet är slutligen uppgivet! Icke ens vår höger vågar eller kan längre stå emot utvecklingens obevekliga krav. Man får hoppas och tro att icke blint och halsstarrigt motstånd från högern

på andra punkter i författningsfrågan måtte bringa kvinnornas annars nu säkerställda speciella reformkrav på fall. Och detta vilja vi hoppas och tro icke endast för vår särskilda saks skull. Andra, allvarsamma värden stå här på spel om ett envist gammaltidsmotstånd ännu söker trotsa ut ifrån en förbrukad och underminerad maktgrund.

Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt verkställande utskott har för regeringen uttalat sin glädje över dennas beslut angående författningsrevisionen, vilken genom borttagandet av den 40-gradiga skalan gör de i genomsnitt lägre röstetalsägande kvinnorna mera likställda med männen vid de kommunala valen. Samtidigt med detta framhåller föreningen sin bestämda fordran på att nu får intet stå hindrande i vägen för kvinnornas fulla politiska frigörelse.

Kvinnliga präster.

”Ett fåtaligt, högt bildat och väl avlönat prästerskap” satte filosofen Boström en gång upp som ett av svenska kyrkans viktigaste krav, men nutiden tycks vilja vända upp och ned på hela saken; den sista tidens utveckling går snarare i riktning mot obildade, mångtaliga och dåligt avlönade präster. För att reda sig med vad man kallar den alltmera ökade prästbristen ha biskoparna genom ett allt vidare utsträckande av dispenseringsrätten snart ställt oss inför möjligheten att var tredje präst inom statskyrkan står på frikyrkopredikanternas bildningsnivå, d. v. s. har antingen alls ingen eller också en ofullständig akademisk bildning. Men på detta sätt tränger sig naturligtvis den ödesdigra frågan på den studerande ungdomen om det verkligen lönar mödan att lägga ned vetenskapligt arbete på ett kall, som likaväl kan lämnas åt folkskollärare, augustanapräster eller metodistpredikanter.

Nu måste det emellertid betonas att prästbristen, rent befolkningsstatistiskt sett, nog inte är så stor som man på sina håll antager. Svenska kyrkan räknar omkring 2,500 präster på omkring $5\frac{1}{2}$ miljon invånare. Detta gör ju en präst på något över 2,500 personer, vilket torde vara ungefärligen det antal, som en normalt arbetsför person i en normalt befolkad trakt med normala kommunikationer, d. v. s. i de flesta trakter av Svealand och Götaland, bör kunna åtaga sig. Om vi i trakter med sämre kommunikationer nödgas fordra

något flera präster på samma folk-mängdssiffra, torde detta till stor del kompenseras genom att städer och större industricentra, där befolkningen är sammanförd på liten areal, torde kunna nöja sig med hälften, d. v. s. en präst på 5 eller 6,000 personer. Idealet för Stockholm vore t. ex., såsom en Stockholmspräst nyligen yttrade till mig, församlingar på 10,000 med vardera två präster, vilket knappast skulle kräva flera än Stockholm med sina få jätteförsamlingar redan nu har; men därvid förutsattes naturligtvis, att dessa präster helt skulle få ägna sig åt sitt kall och inte, som nu kan vara fallet, nödgas ägna sin tid huvudsakligen åt lektioner i flickskolor och dylikt.

Å andra sidan vore det dock omöjligt att i vårt vidsträckta land med sina olikartade förhållanden i alla avseenden kunna enligt enbart befolkningsstatistiska grunder lösa denna fråga. I stora trakter av de sydsvenska stiftens råder ju ännu ett levande kyrkligt intresse, som endast skulle bli lidande på alltför täta indragningar av prästsysslor. Svenska kyrkan har inte råd att försumma dessa trakter, även om hon måste skapa nya pastorat i Norrlands stora industrisamhällen med dess rent vidunderliga förhållanden — Gellivare församling t. ex., stor som Karlstads stift och med 16,000 invånare! Härtill kommer att genomförandet av lagstadgad pensionsålder för präster, som väl hör till ett av kyrkans mest trängande krav i dessa tider, ytterligare måste öka be-

hovet av nya krafter på den prästerliga banan. Det har inte bidragit till prästämbetets sociala anseende, att detta ensamt bland statens ämbeten ansetts kunna skötas av överåriga personer, och en reform i detta avseende skulle icke komma en dag för tidigt.

Om alltså prästbristen delvis beror av organisatoriska brister och till någon del genom organisatoriska reformer skulle kunna utfyllas, är det dock självklart, att den existerar. Det är för övrigt en himmelsvid skillnad mellan det arbete, som kräves av en våra dagars präst, och det som krävdes för en tjuguar sedan. Ungdomsrörelsen och diakonien, som båda på det närmaste sammanhånga med den sociala verksamheten, ha sedan den tiden kommit till och upptaga många gånger, särskilt i industrisamhällen, prästens hela tid, inte minst de kvällar han eljest skulle behöva ha lediga. Även om han här söker mobilisera alla de kyrkliga krafter, som inom församlingen stå till buds, återstår dock mer än nog av arbete som han inte kan lämna ifrån sig, bland annat därför att det kräver en takt och en bildning, som inte lätt står till buds.

Inte minst för detta slags verksamhet borde man i prästerlig tjänst anlita de teologiska krafter, som redan finnas, men som nu utestängas på grund av sitt kön. Faktiskt existera redan i vårt land åtta kvinnliga teologie kandidater, av vilka en, seminarieadjunkten Emilia Fogelklou, är känd som betydande skriftställare, två tjänstgöra som resesekreterare vid kristliga föreningar, en är gift med en präst och arbetar som

sin mans medhjälpare i församlingsvården och skriftställer samt två äro lärarinnor. Ett tiotal kvinnliga studenter ägna sig för närvarande åt teologiska studier i Uppsala och Lund. Dessa kvinnliga teologers personliga ställning till möjligheten av prästerligt kall känner jag ej, ännu så länge finns också på andra håll riklig användning för deras krafter, då flickskolan eljest ingen tillgång har på vetenskapligt skolade kristendoms lärarinnor.

Men de kvinnliga teologerna skulle icke som de dispenserade prästerna komma att sänka prästerskapets bildningsnivå, och de skulle i flera fall just genom sitt säregna skaplynne kunna komma att verka kompletterande till den manliga arbetskraften. Hittills kan man lugnt säga, att de hört till eliten bland teologerna både vad betygsmeriter och religiöst intresse beträffar, och de ha också av sina lärare blivit bemötta med stor välvilja och tillmötesgående. Vad de redan hunnit prestera av organisatoriskt och pedagogiskt arbete inom den kristliga studentrörelsen och dess sociala verksamhet — arbeterskemöten och sommarhem för arbeterskor etc. — lovar gott för en fortsatt verksamhet inom liknande områden.

Så vitt jag vet, finns endast ett offentligt uttalande i denna fråga från prästerligt håll, nämligen lektor Ivar Holms uppsats "Kvinnan och prästbristen" i tidskriften *Kristendomen* och vår tid 1916. Han betonar särskilt, att det i fråga om själavården som i fråga om läkarekallet finns fall, där en kvinna icke kan få hjälp av en man, vore

han än så finkänslig och skicklig. Vid konfirmationsundervisningen t. ex. kan en präst i allmänhet icke ge sina kvinnliga lärjungar det stöd och den hjälp de behöva mot sina speciella frestelser. Ännu mera gäller detta själavården bland kvinnliga fångar och prostituerade etc.

Det är betecknande, att Holms artikel inte ens snuddar vid det gamla ordet "Kvinnan tige i församlingen", som man förr i världen alltid brukade ställa som mur mot dylika reformförslag. Antagligen lär den invändningen inte heller komma att gälla något annat än på frikyrkligt håll, där dock den större bibeltroheten säkerligen snart kommer att få vika för exemplet från Amerika. I själva verket är den frågan inte längre aktuell, då nämligen bibelkritiken alltmera börjat intränga bibelstället bland senare tillsatser; även en så konservativ bibelkritiker som Seeberg i Berlin kommer här med en tolkning, som absolut berövar det dess udd för vår tid. Det gäller nämligen enligt hans mening endast en speciell korintisk osed att avbryta gudstjänsten med frågor (se min bok *Nya nutidsfrågor* 1907). Redan för längesedan ha ju för övrigt svenska församlingar fått vänja sig vid att höra kvinnor tala i kyrkor och till och med från predikstolen, vilket kommer att bli allt vanligare ju mer man börjar anlita dem vid kyrkliga ungdomskurser och inom den kristliga ungdomsrörelsen.

Allt detta kommer nog också att göra, att motståndet mot tanken på kvinnliga präster kommer att visa sig mycket ringa inom församlingarna, speciellt inom städerna. Möjligen borde reformen i början genomföras partiellt. Holm föreslår att de lägre prästtjänsterna först borde göras tillgängliga för kvinnor, men för min del känner jag mig mera tilltalad av en tanke, som en annan prästman privat framkastat, nämligen att de församlingar, som så ville, vid sidan av sitt ordinarie prästerskap skulle få anställa en extra kvinnlig präst med skyldighet att själv avlöna henne.

Men när detta skall genomföras, är kanske statskyrkan redan avskaffad, alla präster avlönas av församlingarna och ingen tänker på att i något avseende inskränka de kvinnliga prästernas ställning. Omvälvningarna gå raskt i dessa tider, och kyrkan gör bäst i att i tid beställa om sitt hus, likaväl som staten, inför den stundande demokratiseringen. Men till en verklig demokratisering hör också kvinnornas inflytande med, d. v. s. det ansvariga, målmedvetna ledarinflytande, av vilket vi hittills ha haft alltför litet både i kyrka och stat. Att det särskilt inom kyrkan kommer att verka till välsignelse, därom är jag övertygad; kvinnan representerar dock på ett helt annat sätt än mannen själva det innersta av livet, och det är detta, som gör, att man i en tid av mekanisering och materialism, av henne verkligen kan vänta en pånyttfödelse.

LYDIA WAHLSTRÖM.

Lönerörelsen bland privatskolornas lärarinnor.

Genom kristiden, och i samband därmed genom penningvärdets fall, ha de flesta löntagare sett sina inkomster reducerade i mycket hög grad, och de ha, för att kunna existera, sett sig nödsakade att högst betydligt inskränka sina utgifter och väsentligt sänka sina levnadsstandard. Detta gäller i all synnerhet om den kategori av löntagare som heter privatskolornas lärarinnor, vilka genom kristiden bragts i ett verkligt nödläge. På andra områden ha bättre möjligheter skapats för de självförsörjande kvinnorna, men den traditionella ekonomiska undervärderingen av privatskolelärarinnornas arbete har i stort sett bibehållits, även då förbättringar planlagts och genomförts.

Redan vid den lönerörelse som genomfördes år 1909 voro de fastställda lönerna otillräckliga, och detta är i ännu högre grad fallet nu, eftersom samma lönesatser fortfarande gälla. Staten och kommunen ha visserligen genom beviljande av kristidstillägg något förbättrat lärarinnornas ställning, men de beviljade tilläggen ha emellertid visat sig vara alldeles otillräckliga. Lärarinnorna ha allt tydligare insett, att de själva måste sammansluta sig och arbeta på en lösning av dessa problem.

På ett allmänt möte i mars 1918 samlades lärarinnor från olika privatskolor i huvudstaden för att dryfta frågan, huruvida man ej i en skrivelse till de statsunderstödda Stockholmskolornas

Ledareförbund kunde begära, att även skolorna skulle giva sina lärarinnor dyrtidstillägg. Inlämnandet av en sådan skrivelse beslöts enhälligt. Vid samma tillfälle väcktes frågan om ej lärarinnorna borde gå ännu ett steg vidare och bilda en förening, ledd av dem själva, för att på ett effektivare sätt än förut skett tillvarataga sina intressen. En livlig diskussion följde; många av deltagarna ställde sig dock avvisande eller tveksamma mot en dylik tanke. Kravet på en lärarinnornas egen sammanslutning gjorde sig dock gällande, och föreningen konstituerade sig med 28 medlemmar under namn av Stockholms Flick- och Samskolors Lärarinneförbund — ett för Herthas läsare redan bekant faktum, liksom de därpå följande närmaste åtgärderna, av vilka dock för översiktlighetens skull här lämnas en rekapitulation.

Förbundet har helt naturligt kommit att i första rummet sysselsätta sig med de brännande ekonomiska frågorna, en omständighet som på en del håll ogillats såsom stridande mot den ideella prägel som alltid ansetts utmärkande för privatskolelärarinnornas arbete. Lärarinneförbundets styrelse, som ansett, att just denna idealitet bragts i den största fara genom lärarinnornas nödläge, har insatt alla sina krafter på att söka förbättra sina kamraters ställning. Under vårens lopp fick Lärarinneförbundet till stånd en motion i riksdagen för höjande

av det redan beviljade kristidstillägget å 200 kr., som likväl avlogs. Den ovan nämnda skrivelsen till Ledareförbundet angående dyrtidstillägg resulterade emellertid i att lärarinnorna av skolorna tillerkändes ett dyrtidstillägg av 150 kr. för höstterminen och garanterades ett minst lika stort belopp under kommande vårtermin. Enstaka skolor ha beviljat ytterligare tillägg. I en senare skrivelse har Lärarinneförbundet till Ledareförbundet framställt en begäran om uppfyllandet av vissa önskemål med avseende på lärarinnornas tjänstgöring, som är av mycket växlande art i olika skolor. I flera fall ha de uttalade önskemålen beaktats.

Genom hänvändelse till olika myndigheter har man sökt intressera dem för privatlärarinnornas lönefråga. Förbundet har även i anslutning till lektor Björcks motion om statens övertagande av flickskolorna i en resolution uttalat sitt gillande av en fullständig revision av statens förhållande till privatskolorna. För att utröna stämningen bland landets lärarinnekår föranstaltade förbundet en utredning angående åsikterna i frågan, varvid konstaterades, att ett mycket stort antal lärarinnor anslöto sig till kravet på revision.

Med anledning av lärarelönenämndens betänkande över privatskolornas löne reglering remitterade Läroverksöverstyrelsen detta betänkande till förbundets styrelse, som i sin svarsskrivelse bl. a. betonade kravet på en ingripande förändring i statens ställning till flickskoleundervisningen.

Under arbetsåret har Stockholms

Flick- och Samskolors lärarinneförbunds medlemsantal ständigt vuxit, och i flere städer ha bildats lärarinneförbund i analogi med det i Stockholm bildade. Redan kort efter föreningens start hade förbundet glädjen mottaga sympatiuttalanden från olika skolor i landsorten. Talrika uppmaningar ingingo om bildandet av en landsorganisation. Styrelsen stälde sig först tvekande gent emot denna framställning, men beslöt slutligen att tillmötesgå det uttalade önskemålet. Till förbundet ha sedan provisoriskt anslutit sig lärarinnor vid flickskolorna i Jönköping, Karlskrona, Kristinehamn, Nyköping, Södertälje, Tyringe och Uppsala. Malmö högre flickskolors lärarinneförbund bildades den 4 juni 1918 och räknar nu 50 medlemmar. Lunds högre flickskolors lärarinneförbund bildades den 3 juni samma år och räknar nu 40 medlemmar. Lärarinneförbunden äga i nuvarande stund tillsammans 439 medlemmar.

Under innevarande hösttermin har helt naturligt frågan om lärarinnornas ekonomi ytterligare tillspetsats. Lärarinneförbundets styrelse har till stadsfullmäktige ingått med begäran om höjande av det för i år beviljade kristidstillägget och därvid uppställt en jämförelse mellan folkskolelärarinnornas ställning samt påpekat de av flere andra kommuner för i år beviljade bidragen. Frågan har ännu ej slutbehandlats. En ljusning i läget har emellertid inträtt genom att urtima riksdagens särskilda utskott tillstyrkt ett extra kristidstillägg av 200 kr. utöver det i år redan beviljade.

På Lärarinneförbundets senaste möte

d. 17 nov. har även en annan fråga, icke berörande löneförhållandena, dryftats, nämligen den om införande av en självständig kurs i ekonomi- och samhällslära på skolschemat. Under de sociala omvälvningar som nu äga rum har frågan blivit aktuell, och styrelsen har på uppdrag av förbundet ingått med en skrivelse till Läroverksöverstyrelsen med begäran att denna, genom anordnande av kurser, måtte bereda privatläroverkens lärarinnor tillfälle till grundlig utbildning i dessa ämnen, så att de äro beredda att rycka in, då kravet på kompetenta lärarekrafter gör sig gällande.

I dagarna utsänder styrelsen ett cirkulär med inbjudan till lärarinnorna vid Sverges enskilda skolor att bliva medlemmar i ett allmänt lärarinneförbund. Förbundets konstituerande är avsett att äga rum å ett möte i slutet av jullovet. I cirkuläret preciserar Stockholms Flick- och Samskolors lärarinneförbund sin ståndpunkt gentemot Flick- och Samskoleföreningen, vilket varit nödvändigt, då en av denna förenings kretsar i utsänt cirkulär ifrågasatt förbundets behövlighet. Förbundet uppskattar tillfullo betydelsen av det värdefulla arbete, som utförts inom centralstyrelsen för Flick- och Samskoleföreningen, men betonar på samma gång behovet av ett mera direkt språkrör för lärarinnorna i en organisation, ledd av dem själva, och uttalar även sin förhoppning om ett gott samarbete mellan de båda föreningarna. Denna önskan är så tillvida redan uppfylld, som två medlemmar och en suppleant från Lärarinneförbundet invalts i Flick- och Samskoleföreningens

styrelse.

Det är att hoppas, att den nya organisationen skall kunna väsentligt bidra till det mål den satt sig före; en höjning av lärarinnornas ställning i ekonomiskt, rättsligt och socialt hänseende.

KARIN E. REGNSTRAND.

Kringblick.

Med revolutionens flod. Tiden rider fort i dessa dagar. När delegerade från olika kvinnoföreningar i Tyskland för cirka en månad sedan uppvaktade rikskanslern — den dåvarande, prins Max, och faktiskt blevo mottagna — för att påminna om att kvinnorna icke finge lämnas utanför det nyorienteringens Tyskland, som då skymtade, drömde de inte om att bönhörelsen över hövan hastigt skulle komma dem till del. Inte fjorton dagar hade gått, och borta var den kansler som nådigast tagit emot dem, borta, sopad med av den stora omstörtningens stormflod, var hela det författningssystem, som till maktövermod i annat satt sitt oblidkeliga nej till kvinnornas begäran att få räknas med som fullt berättigade medborgare i sitt land. På revolutionens vågkam bars i ett enda svepande drag de rättigheter och skyldigheter fram till Tysklands kvinnor som de, efter allt vad förut skönjas kunde, ännu i tider framåt skulle haft att kämpa för.

Ur spillrorna av det sammanfallna Habsburgska väldet resa sig de nya demokratierna likaledes med oförbehållsam deklarerung av kvinnornas rättigheter. Det nya Tysk-Österrike kan lika litet undandra kvinnorna det politiska medborgarskapet som det kan förmena dem att bilda politiska föreningar; intet hinder finns längre för att Rosika Schwimmers glänsande talegåva får fira triumfer inom väggarna av den ungerska hu-

vudstadens imponerande parlamentsbyggnad, där den reser sig vid Donaukajen i direkt imitation av engelsmännens stolta "House of Parliament"; tjeckiskornas lidelsefulla nationalism kan från nu av söka sig avlopp i legitimt politiserande och aktivt deltagande i nationens angelägenheter.

1789 års revolution lämnade kvinnorna utanför. Det tjugonde århundradets kan inte gå dem förbi. Mera befäst at än motståndet var i Tyskland och Österrike mot kvinnornas inträde i det politiska medborgarlivet har det näppeligen varit någon annanstädes — kanske inte ens hos oss!

Det ger att tänka på, ett allvarsamt mento att i tid bestyra om eget hus.

På parlamentarismens väg Engelskor och amerikanskor — vem hade för någon månad sedan drömt om något dylikt — ha fått finna sig i att tyskor och österrikiskor distanserat dem som politiska medborgare. Författningsvägen för långsamt, i dessa tider påfallande långsamt även där man verkligen rör på sig, fram till de fullt beviljade medborgarrättigheterna. Den engelskornas valbarhet till underhuset möjliggörande billen har först i dagarna lyckligt passerat samtliga instanser i under- och överhus, och England därmed accepterat konsekvenserna av den den 10 januari beviljade kvinnliga rösträtten.

Det var ju endast vad man väntade, och debatten i saken var ej av något vidare intresse. Den visade endast, som *The Common Cause* fastslår, den övertygande betydelse, innehav av rösträtt innebär. Man uppträder på ett helt annat, undfallande sätt gentemot sina egna väljares krav än vad seden är mot rösträttslösa obetydligheter, och man är påfallande ängslig att framhålla — där sådant med bibehållen ära kan göras — att man visst inte i princip varit emot att kvinnor skulle ta plats i parlamentet.

Parlamentariska reformer kunna emellertid tydligen inte påräkna någon vidare uppmärksamhet i dessa stormiga tider. Engelska kvinnorösträtten i

hamn förkunnade Svenska Dagbladet med bred fetstilsrubrik över en förvrängd notis om den genomförda valbarheten, i oskuldskraftfull okunnighet om att engelskorna i snart ett års tid haft rösträttsedeln i sin hand, och våra socialdemokratiska och vänstersocialistiska organ meddelade lika troskyldigt att nu ha engelskorna fått rösträtt. Så pass följer man med när det gäller kvinnomiljonerna och när dem vidkommande reformer inte ropas ut under revolutionstrumpeternas smattrande.

Amerikanskorna ha att beklaga sig över inte endast författningsvägens långsamma tempo utan rent av dess "på stället vila". När senaten äntligen denna höst beslöt sig för att inte prata bort tiden för den federala rösträttsbillens behandling utan skrida till omröstning angående densamma, fattades den tvåtredjedels majoritet, som skulle bringa den igenom. Wilsons kraftiga vädjan till representanterna att inte stå emot ett krav, som landets demokratiska utveckling helt godkänner, förklingade utan verkan, och de grutmiliga element som gjort sig gällande mot det kvinnliga rösträttskravet avgingo med segern.

Så får också det demokratiska Amerika finna sig i att Tyskland tagit försteget framför det i fråga om att erkänna kvinnorna som medborgare. Väl bekommet! Det smakar kanske ändå en smula beskt.

Norskorna ha vid de nu avslutade stortingsvalen att räkna med — två suppleanter som kvinnlig representation i stortinget. Men två är en mer än en, och en suppleant är ju vad de under de gångna åren kommit upp till. Så länge enmansvalkretsarna hålla sig, äro emellertid svårigheterna för de kvinnliga kandidaterna att komma fram så stora, att man rättvisligen inte på grund av valresultatet får lasta norskorna för bristande intresse för det politiska livet. Valordningens hinder ha varit oöverkomliga.

De nu valda stortingssuppleanterna tillhöra båda högern, skolföreståndarinnan Sara Christie och sekreteraren i "Hjemmenes Vel" Karen Platou.

Kvinnor i fruktodlareföreningarnas tjänst.

Tanken på att tillgodogöra sig kvinnornas förmåga och krafter till trädgårdssodlingens främjande i vårt land har tagit sig ett direkt och glädjande uttryck i trädgårdskommitténs förslag att staten måtte anslå medel till en central undervisningsanstalt för kvinnor, där en grundlig utbildning i trädgårdsyrket skulle lämnas och kvinnliga hemkonsulenter och trädgårdslärarinnor utbildas. I anknytning till detta förslag, som man hoppas måtte komma att realiseras, har nu ännu en idé framkastats om tillvaratagande av kvinnoarbetet i trädgårdsskötselns tjänst.

Det är sekreteraren i Sverges Pomologiska Förening Nils Sonesson som i en skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet framfört tanken på att få in kvinnor som trädskötare med därtill lagd annan verksamhet för trädgården. Hr Sonesson påpekar den faktiskt existerande svårigheten för fruktodlareföreningarna att erhålla nödig hjälp av trädskötarna, då dessa, jordbrukare och fruktodlare själva, ha svårt att förena trädskötaressysslan med det egna arbetet. Särskilt under besprutnings- och planteringstider är det för dessa så gott som ogörligt att ställa sig till andras tjänst. Vidare framhåller hr Sonesson att den bildade trädgårdsintresserade kvinnan visat sig utträtta ett långt bättre arbete än den manlige trädskötaren såväl i fråga om frukt-plockning som fruktens sortering och förpackning, varför han menar att hon säkerligen också skulle utträtta trädskötarens syssla med bättre

omdöme och skicklighet än denne, som i de flesta fall är rätt okunnig och inte nedlägger något större intresse i sitt arbete. Till stöd för sin uppfattning anför han ett utlåtande från sekreteraren i Göinge-bygdens fruktodlareförening, vilken använt sig av en kvinnlig instruktör i st. f. trädskötare och som funnit resultatet särdeles gott. Ett antal koloniträdgårdsområden hade ävenledes anställt instruktörer och haft de bästa erfarenheter av dem.

Hr Sonesson utvecklar vidare sin åsikt om vilken stor betydelse det skulle ha för trädgårdssodlingens utveckling vid lantbrukarehem och småhem på landet om i yrket utbildade kvinnor finge ta den direkta vården av dessa trädgårdar i sin hand på sätt som med så stor framgång sker i Finland genom Martha-föreningarna. Härigenom skulle fruktodlareföreningarnas verksamhet kunna bli vida mera gagnande än hittills och kunna minst i samma utsträckning som fruktodling omfatta praktisk handledning i köksväxtodling och trädgårdsprodukternas tillvaratagande i hushållet. Och då det är hustrun som i dessa hem företrädesvis har intresse av trädgårdens skötsel, vore det särdeles lämpligt just att det vore en bildad intresserad kvinna som bleve rådgivare, hon vände sig med all säkerhet mera gärna till en sådan än till den manlige trädskötaren, som oftast inte besitter de enklaste allmänna eller fackliga kunskaper.

Hr Sonesson säger sig med detta icke

ha menat att man skulle överge tanken på manliga trädskötare, så framt dessa finge bättre utbildning än vad nu är fallet, men att som det nu är fördelaktigt vore att låta bildade, trädgårdskunniga kvinnor träda i trädskötarnas ställe. Deras verksamhet skulle ju också bli betydligt mera omfattande än trädskötarens. På grund därav måste av dem fordras en annan och bättre utbildning. Instruktisen skulle inte endast utföra trädskötarens praktiska arbete i frukt- och köksträdgården utan även handleda och undervisa. Därför skulle den nu av sakkunnige föreslagna två-åriga kursen i trädgårdssodling just vara det lämpliga underlaget för den verksamhet hr Soneson åsyftar.

Då instruktisen skulle helt ägna sig åt sin uppgift och ej som trädskötaren ha den som bisyssla, skulle hennes verksamhetsområde kunna utsträckas ända till tre fruktodlareföreningar och därigenom frågan om fast arvode kunna ordnas på tillfredsställande sätt.

Skrivelsen utmynnar i det direkta yrkandet att undervisningen i trädgårdsskötsel för kvinnor ordnas på det av sakkunnige föreslagna sättet även med hänsyn till den verksamhet kvinnorna i egenskap av instruktis kunna erhålla i fruktodlareföreningarna.

Köp Fredsfyrväpplingen!!

Säljes till förmån för svensk-belgiska barnkolonien i Schweiz.

Nordings parfymhandel, Biblioteksgatan 11, Birgerjarlsgatan 16, Drottninggatan 65.

Den kommunala rösträtten.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt har till justitieministern inlämnat en skrivelse av följande lydelse:

Till konungen. Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt har med tacksamhet tagit del av regeringens tillkännagivande om att den ämnar redan till innevarande urtima riksdag avlåta k. proposition om lika kommunal rösträtt för alla skattskyldiga. Kvinnorna ha på grund av sina relativt små inkomster hittills förmått göra sig föga gällande inom den kommunala förvaltningen, vilken dock på så många sätt berör dem i egenskap av kvinnor och mödrar; de se sig genom en sådan reform även på detta område likställda med männen.

Landsföreningen tillåter sig dock fästa e. k. m:ts uppmärksamhet på en punkt i de kommunala rösträttsbestämmelserna där även med denna reform en otillfredsställande ordning skulle bli bestående. Det gäller de gifta kvinnornas kommunala rösträtt. Genom bestämmelsen att äkta makars inkomst i och för skattedebitering sammanräknas har möjlighet givits gifta kvinnor att genom förvärv av en måttlig inkomst, över vilken hon äger råda, erhålla rösträtt i kommunala angelägenheter. Det låter dock ej förneka sig att denna rösträtt vilar på en ganska osäker grund. Den tillkommer som en mer eller mindre oavsedd biprodukt av en ändring inom skattelagstiftningen; den kan möjligen genom en annan ändring lika lätt komma att bortfalla, till äventyrs utan att statsmyndigheterna haft för avsikt att göra någon rubbning i rösträttsbestämmelserna.

Det förefaller oss också som om det vore ett samhällsintresse att så mycket som möjligt sätta de gifta kvinnorna i stånd att öva inflytande på de kommu-

nala angelägenheterna i minst lika stor utsträckning som de ogifta. Och alla de som önska att mest möjligt bevara den gifta kvinnans arbete åt familjen kunna endast livligt åstunda en sådan förändring i reglerna för kommunal rösträtt att en gift kvinnas kommunala medbestämmanderätt kunde principiellt bevaras på samma skattskyldighet som gör hennes man kommunalt röstberättigad och icke på egen inkomst. Redan nu är detta förhållandet vid prästval, där varje gift kvinna är röstberättigad, såvida hennes man är röstberättigad vid kyrkostämman och hon ej för egen del tillhör annat trossamfund.

Vidare tillåta vi oss påminna om det

gamla önskemålet att kvinna måtte bli valbar till landsting lika väl som hon nu är det till andra kommunala styrelser och nämnder. Någon motivering för denna önskan anse vi oss ej behöva framlägga, emedan denna sak redan flera gånger varit föremål för riksdagens behandling såväl på grund av k. propositioner som enskilda motioner.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt anhåller därför värdsamt att e. k. m:t måtte för nu samlade ertima riksdag föreslå att gift kvinna måste tillerkännas rösträtt inom kommun, då hennes man är till sådan rösträtt berättigad, samt att kvinna måtte förklaras valbar till landsting.

Engelskornas krigsmuseum.

En i sitt slag enastående utställning har öppnats i London för att illustrera de olika slags arbeten kvinnorna under kriget utfört. Utställningen är uppdelad i sektioner, och i var och en av dessa visas icke blott prov på vad kvinnorna sedan krigets början producerat utan också vaxbilder och fotografier av kvinnor sysselsatta med de olika arbetsprocesserna. Man hör jämt tala om huru väl kvinnorna rätt sig med alla dessa nya uppgifter, och denna utställning kommer en att realisera huru tunga och svåra många av dessa uppgifter äro och — att döma av de friska och hurtiga typerna, som fotografierna visa oss — med vilken arbetsglädje de fyllas.

En grupp vaxbilder i naturlig storlek visa oss de olika slags uniformer som kvinnorna bära i arbete. En ung dam klädd i rock och byxor av starkt

impregnerat tyg är redo att trotsa det svåraste väder. En annan är klädd i en läderkostym, som skall skydda henne från gnistor då hon arbetar i smedjan. Här se vi en klädd i ett tjockt ylleförkläde och långa gummihandskar; hon arbetar med farliga syror. Dessutom finnas kostymer som äro särskilt avsedda för att skydda mot damm eller gaser eller för att använda vid klättring eller för tungt utearbete.

I en annan vaxbildsgrupp se vi en kvinnlig målare på ett skeppsvarv, en garvare, en eldare. En grupp visar oss kvinnor som snöra ihop överdraget på en flygmaskin under en "kvinnlig förmans" överinseende. Bredvid se vi andra flickor arbeta med den farliga sprängämnestillverkningen, andra som plöja, tröska, packa frukt eller ta röntgenfotografier av sårade soldater. Särskilt intressant är en staty av Flora

Sandes, en brittisk kvinna som tjänstgör i den serbiska arméns skyttegravar.

Fotografierna äro lika intressanta som vaxbilderna. Ett stort antal visar oss kvinnor sysselsatta med ammunitionstillverkning och annat slags tungt kroppsarbete. På en se vi en kvinnlig maskinist sköta om en 100-kilowatt-elektrisk maskin och på ett annat en kvinna som ser efter en elektrisk lyftkran. Vidare se vi kvinnor arbetande i gasverk — de bära tunga säckar eller skjuta skottkärror med koks, de ta vara på tjäran, sköta om avtappningen, undersöka de olika delarna av brännare, justera, mätare etc. På fotografierna från en naltalinfabrik se vi kvinnor sysselsatta med de olika processerna vid tillverkningen, de sköta om stöpningen, fylla cylindriska kärl med benzol och packa antraciten. Andra fotografier visa oss kvinnor som arbeta i kvarnar eller på sågverk. På en fotografi se vi en sängliggande engelsk sjuksköterska, som general Courand dekorerar med Légion d'Honneur och Croix de Guerre för tapperhet och plikttrohet under utövandet av sitt barmhärtighetsarbete. Särskilt intressanta äro porträtten av "The Ladies of Perwyse", de två sjuksköterskorna som faktiskt bodde i skyttegravarna och togo vård om belgiska sårade soldater ända från krigets utbrott tills i år. Dörren och fönstret i deras lilla "dug-out" (skyddsrum), där de brukade utföra sitt livsfarliga arbete, äro också utställda. Vidare se vi sympatiska fotografier av de tappra kvinnliga ambulans-chaufförerna.

Men mest imponerande äro ändå de

konkreta arbetsprov som utställts. Det finns en stor aeroplanpropeller, som helt och hållet förfärdigats av kvinnor, och en maskin för ett aeroplan, som kvinnor utfört 33 % av. Magnetdelarna ha helt och hållet tillverkats av kvinnor. Detta är också fallet med ett hydroplan. Vidare se vi kulsprutor och de olika delarna av en lastautomobil, all slags ammunition, respiratorer mot giftiga gaser etc. En avdelning utställer de kirurgiska apparater som uppfunnits och tillverkats av kvinnor. Det finns alla slags sinnrika anordningar för att ersätta amputerade lemmar eller, då lemmarna endast skadats, finns det olika konstruerade spjälor för att stödja den sjuka lemman. På en annan sektion av utställningen se vi vackra prov på glasblåsning och galvanisering. Mycket intressant är ett ersättningsmedel för glas — det ser ut som ett tätt vävt, fint silvernät, och det är okänsligt för stötar, skakningar eller fukt, det kan ej antändas eller brytas sönder.

Det finns en del av utställningen som tilldrar sig mer uppmärksamhet än den övriga, och den är anordnad som en helgedom till minnet av de kvinnor som fallit på slagfältet. Detta rum är draperat i svart och prytt med flaggor och lagerkransar. På väggarna ha ordnats fotografier av dessa avlidna. Den långa namnlistan visar vilka förluster alla grenar av sjukvårdskåren lika väl som kvinnornas fälthjälpkår (Women's Army Auxiliary Corps), ammunitionsbetarekåren och andra organisationer ha lidit. Bland dessa namn märka vi Mrs Harley, general Frenchs syster, och

Elsie Inglis, den tappra kvinnliga läkare som skapade och ända till sin död förestod de nu så ryktbara "Skottska kvinnornas fältlasarett". Den uniform hon bar i Serbien under sin sista kampanj är också utställd, likaledes en byst av henne, som gjorts av den världsberiktade serbiske mästaren Ivan Mestrovic och vilken bär inskriptionen "En

gåva från Serbien till Skottland". Det finns många andra relikter av brittiska kvinnor, som givit sina liv i fosterlandets tjänst. Dessa relikter komma att bilda grundstommen till en del av det framtida krigsmuseet, och de skola där hålla det ärofulla minnet av dessa tappra kvinnor levande.

London i november 1918.

Notiser från bokvärlden.

Omkring Carl Gustaf Tessin. II. Drottningen. Av *Sigrid Leijonhufvud*. P. A. Norstedt & Söners förlag.

Detta arbete tarvar knappast någon presentation — den är undanmjord redan genom första delens framträdande, där den lätta rokokomiljön både på de svenska herregårdarna och i Ludvig XV:s: Versailles skildrades med elegant penna av en med denna tid djupt förtrogen forskare. Den andra delen skiljer sig dock betydligt från den förra, och egendomligt nog är inte rokokon längre lika framträdande, fast Tessin här tecknas mitt i själva dess svenska centrum "vid lusteldarna omkring Lovisas tron", för att tala med Tegnér. Men om någon hade kunnat klaga, att lyckans tid var förbi, när ärans kom, så var det Tessin. Glansen av hans spiritualitet och hans tusen upptåg från förra delen, där han ännu mest var "Tessin intime" och huvudsakligen umgås med hustru och svägerska, är här i mycket redan förbleknad: han är snart en åldrande och förgrämd man, som i sin drottning finner en motståndare, vars hat mot slutet står i proportion till hennes tillgivenhet den första tiden. Det är med ett visst vemod man ser Tessins

första hänförelse småningom vika för grämselse, och man får genom denna skildring, som väl torde förbli sista ordet i det drama, som heter Tessin och Lovisa Ulrika, ingen fördelaktigare tanke om drottningens karaktär än man förut hade.

Sigrid Leijonhufvud har i denna skildring haft flera politiska än romantiska problem att lösa, och det återstår egentligen inga frågor obesvarade, när man läst boken till slut. Brytningens begynnelse, den av Tessin urgerade giftermålsförbindelsen mellan den blivande Gustaf III och prinsessan Sofia Magdalena, var för Lovisa Ulrika från början lika motbjudande som den sedan alltid förblev, och hon förlät aldrig Tessin, att han lancerat den i trots av hennes antipati. En utnämningsfråga och slutligen frågan om sättet för Adolf Fredriks trontillträde kommo till, och sedan blev förhållandet sådant, att drottningen aldrig mer talade statssaker med Tessin och tydligen främst med tanke på honom skriver till sin bror Fredrik: "Jag vet inte längre vilka som äro mina vänner eller mina fiender". Redan i mars 1752 drog sig Tessin ifrån kanslipresidentvärdigheten, och det var nära, att han även av sagt sig guvernörskapet för

prins Gustaf, vilket drottningen en gång med så stort förtroende överlämnat åt honom. Han kände sig motarbetad av drottningen och sedd över axeln även av den lille kronprinsen, som alltför väl begrep hur landet låg, och nog fick han ångra att han härdade ut ett par år till, fast drottningen till och med, när han ville resa in till staden för ett rådssammanträde, kunde fråga honom om han "i all evighet tänkte försumma detta barn"!

Man undrar inte på att Tessin under dessa förhållanden längtade till sitt Åkerö, där hans kloka, praktiska hustru fått styra med både inköp och nybygge i ett par år innan mannen fick tid att komma dit. En nutida personlighet vrider sig en smula under skildringen av hur den ärevördige Bjelkeborgen med anor från medeltiden utan barmhärtighet revs ned för att lämna rum för en mera tidsenlig byggnad, men på samma gång känns det nästan som en befrielse även för läsaren att för ett ögonblick få lämna hovets besvärligheter, av vilka också Ulla Sparre som drottningens hovmästarinna brukade få sin beskärda del. Tessins grevinna är i själva verket bokens ljuspunkt, och nog kunde en så nervös och fåfång, så tröttsam och fladdrande personlighet som han ha skattat sig lycklig åt att äga en sådan som hon i sin omedelbara närhet.

Boken slutar en smula abrupt med en för övrigt nog så stämningsmättad belysning över orosdagarna under hovets statsvälvningsförsök 1756. Man hade snarare väntat sig en interiör från Åkerö, där den erfarne världsmannen, mätt på hovliv och politik och på samma gång halvt omedvetet längtande tillbaka därtill, sitter vid sitt skrivbord och kastar ned sina minnen med sin sällsynt "lyckliga fjäder". Skola vi hoppas, att Sigröd Leijonhufvud till sist skänker oss en dylik längre epilog?

LYDIA WAHLSTRÖM.

Fröken Ulla och hennes syskon. Smådrag ur en familjehistoria av *Louise Stenbock*, f. Mörner. Hugo Gebers förlag.

Ur gamla papper, framletade i det avglömda lilla vindskontoret längst bort i hörnet av en stor, halvskum vind, där i brokig blandning relikier och skräp från gångna tider berätta sina sagor om det som varit, har Louise Stenbock — väl också med stöd av den muntliga traditionen — samlat dragen till historien om fröken Ulla och hennes syskon. Det är inte alltid som de gamla papperen ge en så givande skörd som här, och långt ifrån alltid som de behandlas med sådan äkta kärlek som här är fallet.

Det är inte första gången grevinnan Stenbock framträder som förvaltaren av gömda minnens skatter. Bakom fröken Ullas nobla gestalt och kedjan av syskon såsom de levandegöras i denna bok skymta de originella profilerna av Jungfru Lotta och Mamsell Jeanette och påminna oss om vår första bekantskap med förf. som uppdagare av gamla papper. Den bok hon nu bjuder oss har samma goda tidskolorit och -stämning som Jungfru Lottas och Mamsell Jeanettes historia fått genom skickligt användande av de bevarade gamla brevens karakteriserande innehåll och minnestroget återgivande av vad förf. kunnat hämta fram ur egna barn- och ungdomserinringar. I teckningen af fröken Ulla och hennes syskon har nu därutöver tillkommit den hos Louise Stenbock synbarligen så starka känslan av släkt- arv och samhörighet med dem, vars bilder hon återger, och vilket förlänar sin särskilda, djupa färg åt denna bok.

I dessa tider, då inget längre tyckes stå säkert, har det sitt säregna intresse — och sin tjusning — att som här tagas med in i en förgången tids aristokratmiljö, där det i bästa mening konservativa, känslan av kontinuitetens värde och helgd, kärleken till den ärvda jorden, pieteten för det av fäderna hopade and-

liga arvet, utgör riktlinjen för individer-nas liv.

E. K-N.

Vår Christina. Roman från Skåne på 1830-talet av *Jane Gernandt-Claine*. Wahlström & Widstrands förlag.

Jane Gernandt-Claine, som med sin senare romandiktning levat i 1700-talets historia och miljö, har med denna bok tagit steget in i 1800-talets tidigare hälft, och det är tydligen den intimare familjekrönikan som furnerat stoffet. Även utan den minneshyllning som bokens första blad frambär, skulle man haft känslan av att "Vår Christina" är en av släkttraditionen omhuldad gestalt, som fränkan-författarinnan sedan barndomen omfattat med på en gång kärleksfull och spörjande beundran. 1830-tals-"mamsellen", som hade självständighet och mod nog att gå sin väg rakt fram efter sin egen naturs bud, kunde ju också ge ett fantasifullt sinne något att fundera på. Förf. har ömt förstående sökt sig in i hennes sjäsliv, och Christina Grotes bild, rakryggad, stark och vacker som den möter oss, har vår fulla sympati.

Med vanlig tidskänslig skicklighet sätter förf. oss in i 1830-talet, personer och interiörer ha sin rätta dräkt. Dialogens ni-form bryter emellertid stämningen på ett nog så fatalt sätt; är det franskans språkbruk som på denna punkt trubbat av Jane Gernandt-Claines annars fina öra? Sådant var otillbörlig, för att inte säga ren omöjlig nonchalans i tilltalet belevade svenska människor emellan för hundra år sedan.

E. K-N.

Den stora kärleken. Roman av *Anna Wahlenberg*. Albert Bonniers förlag.

Den "stora" kärleken är ett mycket stort ord, och det är svårt att förstå att det verkligen hör samman med Inga

Mellinders och Artur Rennsburgs annars vackert växande, allvarsamma tillgivenhetshistoria. Det är inte bra att sätta för stor skylt på sin vara. Anna Wahlenberg är en god berätterska, hennes böcker äro redbart och väl genomarbetade, karaktärsanalysen med lugn och säkerhet genomförd, men hennes läggning förhindrar henne flykten ut över de stora djupen; det är icke de väldiga, starkt bärande vindarna som spela under hennes diktningens vingpar.

Men det är en sann, god och djup känsla — och det är ju vackert så — som förf. skildrar i sin bok. Hennes goda smak har inte heller övergivit henne vid ämnets behandling; inga sentimentala utsvävningar eller sensationella äventyrligheter störa berättelsens behärskade och lugna gång inom dess avgränsade lilla område.

E. K-N.

Stipendiedonation. Av hovmarskalk och fru Coyet, Torup, har Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution i dagarna mottagit en donationsfond å tiotusen kronor, med villkor att stipendieutdelningen från denna fond går till unga kvinnor tillhörande Malmöhus län.

Koncession å ett varulotteri har beviljats Fredrika-Bremer-Förbundet under villkor att lotternas antal ej må överstiga 100,000 till pris av 2 kr. för lott, att antalet vinster, som må utgöras såväl av fast egendom som av lösoören, icke må understiga 5,000 med ett sammanlagt värde av 110,000 kr., att värde å högsta vinsten icke må överstiga 15,000 kr. samt att i lotteriet såsom vinster ingående lösegendom skall utgöras av varor av svensk tillverkning.

Lotteriet anordnas till förmån för förbundets och dess skolors verksamhet.

NYA BÖCKER TILL JULEN 1918!

Korsblomman.

Kristlig kalender för 1919. 54:de årgången. Redigerad av kyrkoherde *Efr. Rang*. Häft. 2:50, kart. 2:75, kloth. 3:50.

Frideberg.

Folkkalender för 1919. 53:dje uppl. Rikt illustrerad. Redigerad av pastor *Fr. Björk*. Kart. 2:25, kloth. 3:25.

Varde ljus!

Missionskalender för 1919. 27:de årgången. Redigerad av Missionsdirektorn komminister *Joh. Lindgren*. Kart. 2:50.

Minnesord ur bibeln för var dag 1919.

Nyårshälsning från Sv. Bibelinstitutet. (I väggalmanacksformat.) Pris 50 öre.

Evangeliebok.

för svenska kyrkan. Texterna i enlighet med 1917 års kyrkobibel. Kloth. 5 kr., rödsnitt 5:50.

Kriget och lidandet.

Av pastor *Hugo Flemming*. Med förord av Superintendenten *Gerhard Tolzien*. Häft. 60 öre.

Minnesskrift vid Blasieholmskyrkans femtioårsjubileum 1868—1918.

Utgiven av Blasieholmskyrkokostiftelsens styrelse genom pastor *Fr. Björk*. Rikt illustrerad. Häft. 5 kr.

Zelma Iwar.

Minnesteckning av *Wendela Wigert*. Häft. 70 öre.

Villigt kommer ditt folk.

Av kyrkoherde *Efr. Rang*. Med flera illustrationer. Häft. 1:20, kart. 1:60, kloth. 2:25.

Talande stenar.

Betraktelser av *N. P. Madsen*. Översättning från danskan. Häft. 1 kr., kart. 1:25.

Guds gåva är det.

Julhälsning av Hovpredikanten *Fr. Hammarsten*. Pris 20 öre.

Den heliga historien för de små.

Berättad av *Signe Bergsten*. Häft. 1:75, kart. 2:25.

En stor mans hustru, (Katarina von Bora).

Av *Clara Thue Ebbel*. Översättning från norskan. Häft. 1 kr., kart. 1:25.

Missionärernas barn.

På uppdrag av Allmänna Svenska Missionskonferensens Kvinnokommitté, Sveriges missionsförsamling tillägnad av *Anna Fredén*. Häft. 2:25, kart. 2:75, kloth. 4 kr.

Bruna barn och vita.

Berättelse av T. Med illustrationer. Översättn. av *Amelie Mobæcker*. Kart. 1:75.

Tunagårdens vita rosor.

Berättelse av *A—der*. (Anna Ölander). Häft. 5:50, kart. 6:50, kloth. 7:50.

Styrman Ankarbergs berättelser.

Av *Carl Fr. Peterson*. Häft. 3 kr., kart. 3:75.

I Sibirien för trettio år sedan.

Reseminnen av *Henrik Wrede*. Häft. 4:50, kart. 5:25, kloth. 6:50.

Sann trohet.

Berättelse av *Elly A—n*. Häft. 4:50, kart. 5:50, kloth. 6:50.

Skuggor och ljusglimtar.

Berättelser och skisser av *Hanna Pettersson*. Häft. 2:75, kart. 3:25, kloth. 4:50.

Lycka.

Berättelse för de unga av *Hanna Pettersson*. Häft. 2:25, kart. 2:75, kloth. 4 kr.

Herodes balsal.

Betraktelser av teol. dr *H. Bonar*. Översatt från engelskan av *G. W. Fleetwood*. Pris 50 öre.

Den förlorade sonens hemkomst.

Översättning från tyskan av *Agnes Hoffman*. Pris 30 öre.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Exp., Stockholm 3.

INNEHÅLL

När kanonerna tystna. Av *Ellen Kleman*.

Författningsfrågan och vår rätt.

Kvinnliga präster. Av *Lydia Wahlström*.

Lönerörelsen bland privatskolornas lärarinnor. Av *Karin E. Regnstrand*.

Kringblick.

Kvinnorna i fruktodlareföreningarnas tjänst

Den kommunala rösträtten.

Engelskornas krigsmuseum.

Notiser från bokvärlden.

Äkta VADSTENASPETSAR

till utstyrselar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34 A. I, kl. 10—6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan.)

Firma Selma Hägglund

PARFYM-MAGASIN

38 HAMNGATAN 38
-- STOCKHOLM --

Allm Tel. 8407 -- Riks Tel. 23 57

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :: STOCKHOLM A. T. 90 48

Sveriges äldsta, största och bäst
renommerade *specialaffär* i

Siden- och Ylle-Klä- ningstyger

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

ANNA BENGTSONS KAPPAFFÄR

Kullagatan 21

HÄLSINGBORG
REKOMMENDERAS

Riks tel. 1245 & 3245

Kostym- och Kappstyger. Stort urval. Beställningar emottagas.